

GREEN VEHICLE TECHNOLOGIES

4-mavzu: Yashil transport texnologiyalarida siyosat va tartibga solish

"Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them."

Sustainable Transportation within the Framework of Green Deal - SPHERE

Call: ERASMUS-EDU-2023-CBHE-STRAND-2

Project Number: 101128065

Agenda

- Global siyosat, elektromobillar (EV) uchun rag'batlantirish chorasi, emissiya standartlari va xalqaro iqlim maqsadlari haqida umumiy tushuncha
- Yashil transport vositalariga oid global siyosat tahlili
- Elektromobillarni ommalashtirish uchun rag'batlantirish choralari va subsidiyalar
- EV rag'batlarining global namunalari
- Transport vositalarining emissiya (chiqindi gaz) standartlari
- Xalqaro shartnomalar va iqlim maqsadlari
- Siyosatni hayotga tatbiq etishdagi qiyinchiliklar
- Kelajakdagi siyosiy tendensiyalar
- Xulosa

Siyosat nima uchun muhim?

- Hukumatlar barqaror transportga o'tishni tezlashtirishda quyidagilar orqali muhim rol o'ynaydi:
 - Issiqxona gazlari emissiyasini kamaytirish
 - Shahar havosi sifatini yaxshilash
 - Energiya xavfsizligini ta'minlash
 - Texnologik innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash
 - Yashil mobillikka investitsiyalarni jalb qilishni rag'batlantirish

Hukumat tomindan qo'llab-quvvatlovchi siyosat bo'lmasa, yashil transport texnologiyalarining joriy etilishi ancha sekin kechishi mumkin.

Global yashil transport siyosatiga umumiy nazar

Siyosat turi

Yoqilg'i tejamkorligi standartlari

Zararli chiqindisiz transport (ZEV) mandatlari

Uglerod solig'ini belgilash

EV sotib olish uchun rag'batlar

Zaryadlash infratuzilmasi dasturlari

Maqsadi

Transport vositalarining samaradorligini oshirish

Elektromobillar savdosini ko'paytirish

Qazilma boyliklardan foydalanishni kamaytirish

Xarid xarajatlarini kamaytirish

Zaryadlash stansiyalaridan foydalanish imkoniyatini kengaytirish

EV larni ommalashtirish uchun rag'batlar va subsidiyalar

•Moliyaviy bo'lmagan rag'batlantirish choralari

- Bepul avtoturargohlardan foydalanish
- Jamoat transporti yo'laklaridan foydalanish huquqi
- Yo'l to'lovlari bo'yicha chegirmalar
- Quvvatlash stansiyalaridan ustuvor foydalanish

Moliyaviy rag'batlantirish choralari

- - Xarid uchun subsidiyalar (kompensatsiya to'lovlari)
- - Soliq imtiyozlari
- - Avtomobilni ro'yxatdan o'tkazish to'lovidan ozod qilish
- - Import bojxona to'lovlarini kamaytirish
- - Past foizli kreditlar (imtiyozli moliyalashtirish)

•Afzalliklari

- Elektr transport vositalarini xarid qilishni yanada hamyonbop qiladi
- Iste'molchilar tomonidan elektr transport vositalarini qabul qilish va ulardan foydalanishni rag'batlantiradi
- Mahalliy ishlab chiqarishni rivojlantirishga turtki beradi.

Elektromobil rag'batlarining global namunalari

Mamlakat	Asosiy rag'batlantirish choralari
Norvegiya	QQSdan ozod qilish, yo'l solig'idan ozod qilish, pullik yo'llarda chegirmalar
Xitoy	Sotib olish uchun subsidiyalar, zaryadlash infratuzilmasini qo'llab-quvvatlash
AQSh	Federal soliq imtiyozlari, shtat darajasidagi chegirmalar
Germaniya	Xarid bonuslari, soliq imtiyozlari
Hindiston	EV rag'batlari uchun FAME dasturi
O'zbekiston	Ichki yonuv dvigatelli (IYD) avtomobillar uchun 100% soliq, EV (elektromobil) uchun 0% va gibridlar (HEV) uchun 30% soliq

Kuchli rag'batlantirish choralariga ega mamlakatlarda elektromobillarning bozordagi ulushi yuqoriroq (masalan, Norvegiyada EV bozor ulushi 95% dan ortiq).

Transport vositalarining emissiya standartlari

Emissiya standartlari transport vositalaridan ajralib chiqadigan zararli moddalarni cheklaydi.

•Asosiy ifloslantiruvchi moddalar

- Karbonat angidrid (CO_2)
- Azot oksidlari (NO_x)
- Uglerod oksidi (CO)
- Uglevodorodlar (HC)
- Qattiq zarrachalar (PM)

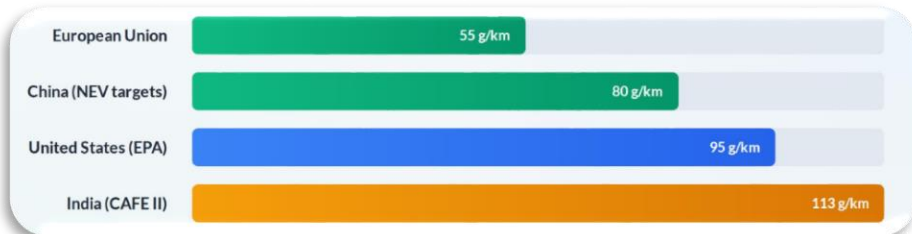
Asosiy emissiya standartlari

- Euro 6 va Euro 7 (Yevropa)
- CAFE (Korporativ o'rtacha yoqilg'i tejamkorligi) standartlari
- EPA (AQSh Atrof-muhitni muhofaza qilish agentligi) standartlari
- China VI (Xitoy)
- Bharat Stage VI (Hindiston)

•Ta'siri

- Havoning yanada toza bo'lishini ta'minlaydi
- Yoqilg'i samaradorligini oshiradi
- Elektr transport vositalarining kengroq va tezroq joriy etilishiga xizmat qiladi.

Comparative Fleet CO2 Targets by 2030

Xalqaro shartnomalar va iqlim maqsadlari

Transport sektori maqsadlari:

- Transport emissiyalarini kamaytirish
- Qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanishni oshirish
- Zararli chiqindisiz (zero-emission) mobillikni rivojlantirish
- Jamoat transportini kengaytirish

Boshqa xalqaro tashabbuslar:

- BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlari (BRM/SDGs)
- COP iqlim konferensiyalari
- Xalqaro energetika agentligi (IEA) yo'l xaritalari

Siyosatni hayotga tatbiq etishdagi qiyinchiliklar

•Iqtisodiy muammolar

- Yuqori boshlang'ich xarajatlar
- Infratuzilmaga investitsiya kiritish zarurati

Texnik muammolar

- - Batereyalar uchun xomashyo va ta'minot zanjiri.
- - Zaryadlash tarmoqlarini kengaytirish.
- - Elektr tarmog'i quvvatining yetarliligi.

•Ijtimoiy muammolar

- Iste'molchilarning xabardorlik darajasi
- Bosib o'tish masofasi bilan bog'liq xavotir (*range anxiety*)
- Ishchi kuchining yangi texnologiyalarga moslashuvi

•Siyosiy va me'yoriy-huquqiy muammolar

- - Me'yoriy-huquqiy hujjatlarning izchil emasligi va o'zgaruvchanligi
- - Xalqaro hamkorlik va muvofiqlashtirishdagi qiyinchiliklar

Kelajakdagi siyosiy tendensiyalar

Yangi rivojlanish yo'nalishlari:

- Yangi ichki yonuv dvigatelli transport vositalarini taqiqlash
- Uglerod neytralligi maqsadlari (2050)
- Aqlli zaryadlash (smart charging) siyosati
- Transportdan tarmoqqa energiya uzatish (Vehicle-to-Grid - V2G) integratsiyasi
- Akkumulyatorlarni qayta ishlash qoidalar
- EV zaryadlash tizimlarini qayta tiklanadigan energiya manbalari bilan integratsiya qilish

Istiqbolda siyosiy choralar quyidagilarni tobora ko'proq qo'llab-quvvatlaydi:

- Elektrlashtirish
- Toza vodorod energetikasi
- Aylanma iqtisodiyot
- Barqaror mobillik

Xulosa

- Hukumat siyosati yashil transport vositalarini joriy etishda juda muhim ahamiyatga ega.
- Rag'batlantirish choralari EV bozorining o'sishini sezilarli darajada tezlashtiradi.
- Emissiya standartlari havo sifatini yaxshilaydi va atrof-muhitga salbiy ta'sirni kamaytiradi.
- Xalqaro iqlim kelishuvlari milliy transport siyosatini shakllantirishda yo'llanma bo'lib xizmat qiladi.
- Kelajakdagi tartibga solish choralari sof nol emissiyaga (net-zero) va barqarorlikka erishishga qaratiladi.